

Stoletnica fotografije na nahajališču kranjskega jegliča v soteski potoka Kobilji curek

Besedilo: Branko Dolinar

Ob sedemdesetletnici biblioteke Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) je leta 2008 izšel zbornik, v katerem je bil med drugimi prispevki tudi članek Toneta Wraberja »Pisna zapuščina botanika Alfonza Paulina v biblioteki SAZU«. V tem prispevku je bila objavljena fotografija z datumom 16. april 1913 in podnapisom »Alfonz Paulin (prvi z leve) na nahajališču kranjskega jegliča (*Primula carniolica*) v soteski Rob pri Velikih Laščah, v družbi ljubiteljskih botanikov, zdravnika dr. Höglers (sredina) in geometra A. Gspana«.

Ob prebiranju članka in ogledu fotografije sem takoj prepoznal nahajališče kranjskega jegliča, ki se nahaja v soteski potoka Kobilji curek, kakor sotesko imenujemo danes. Do obračališča v zgornjem delu soteske vodi gozdna pot, in ko prečkamo potok po vlaki, ki je na vrhu poplavljen, pridemo do vlažnih skalnih sten na desni strani potoka. Po skalah, pod katerimi je pred 100 leti nastala fotografija, še danes uspevajo kranjski jeglič.

Zanimalo me je, kdo so možje v nedeljski opravi, ki so se fotografirali v soteski pod skalami davnega leta 1913.

Kranjski jeglič (*Primula carniolica*) (foto: Branko Dolinar).

Alfonz Paulin (1853–1942) je bil znani botanik in raziskovalec flore tedanje Kranjske, vodja botaničnega vrta v Ljubljani v letih 1886 do 1931, profesor na Univerzi v Ljubljani in dopisni član SAZU. Naravoslovec Alfonz Gspan (1878–1963) je bil entomolog, botanik in geometer. Kakor je napisal A. Polenec v reviji *Proteus* leta 1958, je bil prav on tisti, ki je nahajališče odkril in verjetno vodil druga dva botanika na ogled kranjskega jegliča v sotesko. Po zapisu botanika Frana Dolšaka iz leta 1936 je bil zdravnik Hans Höglers ljubiteljski botanik in Paulinov pomočnik pri nabiranju rastlin za zbirko »*Flora exsiccata Carniolica*«.

Z Brankom Vrešem sva aprila 2013 obiskala biblioteko SAZU in iskala fotografijo med zapuščino Alfonza Paulina, da bi dobila podatke o fotografu in morda o načinu potovanja do soteske, kar pred 100 leti ni bilo enostavno. Nisva jih našla. Bibliotekar, ki je sodeloval pri izdaji zbornika, nama je povedal, da je fotografijo za članek prinesel Tone Wraber. Morda se bo našla med njegovo zapuščino ali pa je v arhivu Botaničnega vrta v Ljubljani, kjer je Alfonz Paulin služboval?

Zavod Parnas z Roba je maja 2013 organiziral izlet v sotesko Kobilji curek, ki smo se ga udeležili tudi člani Botaničnega društva Slovenije skupaj z domačini iz vasi Rob. Na ta način smo se spomnili obletnice dogodka, ki je bil s fotografijo dokumentiran pred sto leti. Po naši oceni je na tem nahajališču več sto rastlin kranjskega jegliča. Populacija je vitalna in stabilna, vendar bi v

Alfonz Paulin (levo), dr. Hans Höglers (sredina), Alfonz Gspan (desno) v soteski Kobilji curek pri vasi Rob (neznani fotograf, 16. april 1913).

primeru podaljšanja gozdne poti od obračališča navzgor lahko rastišče poškovali. Žal soteska potoka Kobilji curek v letu 2013 ni bila zajeta v širitev območja Natura 2000 in le upamo lahko, da bomo kljub temu znali to naravno vrednoto ohraniti tudi v prihodnje. ✨

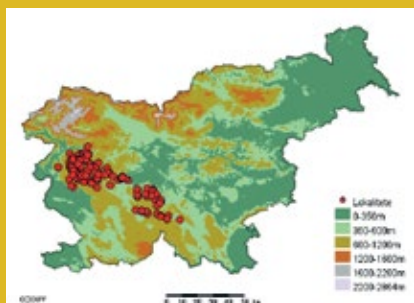
Rastišče kranjskega jegliča je v soteski potoka Kobilji curek tudi po 100 letih še dobro ohranjeno. Ali bo tako tudi v prihodnje?

(foto: Branko Dolinar, 18. april 2013)

Izlet na nahajališče kranjskega jegliča v soteski potoka Kobilji curek (foto: Florijan Poljšak, 18. maj 2013).

Kranjski jeglič (*Primula carniolica*) je slovenski endemit, ki raste v približno 70 km dolgem in 25 km širokem pasu zahodno in južno od Ljubljane. Rastlina uspeva na vlažnih previsnih skalah v senčnih soteskah, le redko na travniških. Ohranjamo jo predvsem z varovanjem rastišč, ki so vključena v omrežje Natura 2000. Uvrščena je v Prilogo II in IV Direktive o habitatih. V rdečem seznamu ogroženih rastlinskih vrst je kranjski jeglič označen z znakom O1, kar pomeni, da vrsta ni več ogrožena, obstaja pa potencialna možnost ponovne ogroženosti. Po uredbi o zavarovanih prostoživečih rastlinah je za to rastlinsko vrsto treba ohranjati ugodno stanje rastišča (oznaka H).

Izlet v Nacionalni park Risnjak

Besedilo in foto: Jani Vidmar

»Na neznanem kraju ob neznanem času in na neugotovljen način ...« je bil tiste dni najbolj poslušan stavek v Sloveniji. Za nekaj članov Dinaricuma, ki smo se 31. maja 2013 odpravljali k južnim sosedom v Narodni park Risnjak, neznank ni bilo, le čas je nekatere malce begal, zato smo se zbirali precej dlje, kot je bilo predvideno. Pa k sreči to ni nikogar motilo, kar je bil zelo dober znak, da sledi sproščen vikend.

Nacionalni park Risnjak je bil ustanovljen leta 1953 na pobudo hrvaškega botanika dr. Iva Horvata. Površina parka ob ustanovitvi je bila 3.014 ha. Leta 1997 se je področje parka razširilo na površino 6.350 ha in tako zdaj poleg osrednjega masiva Risnjaka obsega tudi masiv Snježnika in hidrogeomorfološki spomenik narave – izvir reke Kolpe skupaj z njenim gornjim tokom. Najnižja točka parka je v dolini reke Kolpe na 290 m, najvišja točka pa vrh Risnjak s svojimi 1.528 m.

V večernih urah smo se v Gerovem srečali z uslužbencem parka, ki nas je pospremil do 12 km oddaljene kočice, locirane sredi parka, na kraju, ki nam je bil kljub malce turobnemu vremenu vseč že na prvi pogled. Za dve noči in dva dneva samo naša lesena kočica na veliki livadi sredi precej nedotaknjenih gozdov ... Rajska. Domačin nam je za dobrodošlico takoj napolnil kozarčke z domačim žganjem, mi pa smo mu seveda prijateljsko dali kontro s seboj prinesenim materialom. Degustacija ob

debaty o trenutno aktualnih temah in planih za naslednja dva dneva se je zavlekla precej v naslednji dan.

Čeprav vremenska prognoza pohodnikom ni bila pisana na kožo, nas je ob bujenju ne ravno zgodaj zjutraj pričakal dan brez dežja. Plan: po poznem zajtrku se odpravimo na Veliki Risnjak. S svojimi 1.528 m je najvišji vrh nacionalnega parka Risnjak, kar je za hribovski narod, kot smo Slovenci, čisto v redu, če seveda v bližini ne obstaja nič višjega. V pogovornem tempu smo v predpisanem času osvojili vrh, kjer so mi (ne)znanci ob znanem času na znanem kraju na neugotovljen način napolnili nahrbtnik s kamenjem, medtem ko sem sam občudoval razgled na naš Snežnik, spodaj pa na morje s Krkom in Cresom. S polnim nahrbtnikom fosilnega kamena ob pridruženem hihitanju ostalih sem se skupaj z drugimi spustil do kočice, kjer je kljub občasnemu rosenju padla odločitev, da imamo še dovolj časa za krožno pot čez Snežnik. Planinski dom Dr. Josipa Schlosser Klekovski, v katerem smo se za silo okrepčali, je bil odprt na društveni svečanosti leta 1932. Od takrat pa do danes je bilo izvedenih več obnov, današnji videz pa ima dom od leta 1988. K sreči je bilo med nami nekaj dovolj pametnih, da so se odpravili naravnost v našo brunarico pripravljat paprikaš, ki je sestradane pohodnike pričakal ob povratku. Na Snježniku so nas razveselile cvetoče narcise, ki količinsko ne bi bile v sramoto niti naši Golici. Med samim maršom sestradanih kakšnih tako zelenih srečanj s sesalci ni bilo, so pa nas tolažile ptice s svojim petjem. Prele-

Pogled na Veliki Risnjak s Snježnika.